

S Z E N T I S T V Á N , A N E M Z E T N E V E L Ő

mlékezzünk...

A nagy Államalkotó emlékét büszkén őrzi minden magyar. Történelmünk kimagasló alakja, amilyeneket évezredek szülnek csak egyet. Emlékét őrzi a magyar neveléstörténet is, mert nagyjelentőségű és alapvető elméleti és gyakorlati nemzetnevelő munkásságával, a magyar neveléstörténet legnagyobb alakja Ő.

Szent István a szó legszorosabb és legeszményibb értelmében igazi kultúrpolitikus volt. Felismerte és megteremtette a magyarság részére azokat az életföltételeket, amelyek mellett a magyarság hivatását betölthette, reá háramló feladatait elvégezhetette a Kárpátok medencéjében. Nevezetesen a keresztény kultúra és a nyugati civilizáció védelmét és terjesztését. Továbbmenően pedig az európai egyensúly harcos szolgálatát.

Ezekutáni célja — az igazi kultúrpolitika megvalósítása —, sajátos nemzeti kultúránk megtartása; minél magasabb fokra emelése, tökéletesítése, hogy ezáltal a nemzet hivatását minél hathatóssabban teljesíthesse.

Szent István csodálatos egyéniség volt. Korán felismerte küldetését és saját erejét is. Volt felelősségérzete, elszánt akarata. Meggyőződése! És meggyőződése a legszilárdabb alapokon: az Istenbe vetett föltétlen hiten alapult. A lelke legmélyéig vallásos volt.

Meglátta, hogy az élet nem tűr elavult, léleknélküli formákat, eszménynélküli multat. Volt ereje és bátorsága — sokszor a kegyetlenségig erős akarata —, elindítani nemzetét az általa helyesnek felismert új úton, amely végül is a magyar nép boldogulásához vezetett.

Egész élete maga is tanítás. Igehirdetés és apostolkodás. Éppen ebben rejlik nagy nemzetnevelő értéke: példát mutatott saját életével és cselekedeteivel.

Krisztust követő élete nehéz lehetett. Évszázadokkal előrelátó apostola, világító fátylaja volt a magyarság nagyhatalmi gondolatának. Korában kevés segítő társa akadt. Ő azonban rendületlenül bízott. Heroikus küzdelmet vívott. Istentől való küldetés, igazi lángelme és hittel telített erős akarat kellett megvívásához.

A nagy cél elérése érdekében neki volt először bátorsága elvetni elavult intézményeket; helyesnek elismert új, korszerű rendszereket, eszméket befogadni külföldről is s azokat a magyarság életérdekeinek megfelelően átalakítani és meghonosítani. És sohasem szolgai utánzás formájában.

Mindig szem előtt tartotta az államalkotó magyar faj érdekeit.

A régi magyar és az új külföldi elemeknek mesteri egybeolvasása tette lehetővé, hogy a magyarság ezer esztendő minden viszonytagságán keresztül, mindig fenn tudta tartani a maga nemzeti államát.

Tegyük magunkévá Szent István ragyogó nevelői erényeit, mélységes hitét, megalkuvást nem ismerő erkölcsi felfogását, szociális szeretetét, igazságos fegyelmező erejét, felebaráti szeretetét és családi életét. Szent örökség ez, melyet megőriznünk és továbbadnunk keresztény és magyar kötelességünk.

Amit az alig pár évtizedes pogány Magyarországból formált, csiszolt, alkotott, az — mai kifejezéssel élve — Európa akkori legmodernebb újítása volt.

Szent István első megtestesítője volt a haladni akaró (és haladó), de amellett a maga külön lelkiségét és államiságát is megőrizni tudó nemzetnevelőnek.

Az Ő csodálatos lelke diktálta történelmünk folyamán a haladás szellemének az iramát; ennek köszönhető, hogy az legyőzte a maradiság, a tétlenség átkos szellemét. És a nagy király szelleme volt az is, ami elűzte országunkból a betolakodott, becsempészett idegen eszméket, amelyek országunk életére végzetesek lettek volna.

És az Ő Szent Jobbja mutatja most nekünk azt az utat, amelyen haladnunk kell a magyarság jövője, a Kárpátok medencéjében számunkra kijelölt vezető helyünk megtartása és biztosítása érdekében. Mutatja azt az utat, amely a hiánytalan Magyarországhoz vezet.

Csontos Sándor

IVÓ MAGYAROK

Őszös szittyák pincébe járnak
Úritgetni öreg kupákat, —
Meredek pincegádorok
Lépcsőjén döng léptük a mélybe
S egy-egy vén volt harcos kezébe
Pókhálós gyertyaszál lobog.

Őszös szittyák pincébe járnak,
Tilalmat, törvényt átalhágnak
És mégis isznak valahol,
Mint az üldözött keresztények, —
Pince zugába, ha betérnek, —
Krisztus vérévé lesz a bor.

Őszös szittyák pincébe járnak,
A megbomlott, véres világnak
Romján — keserű az ital,
Méreg a bor, a mámorokba
Petur békétlen lelke zokog ma,
S a jókedv sajgó kínba hal.

Őszös szittyák pincébe járnak,
Némán tűnődve iddogálnak...
S elfogyhat akár egy akó,
Lassan indul szó erről-arról,
De ha megindul, csak a magyarról,
Csak a hazáról foly a szó.

Őszös szittyák pincébe járnak,
Pipafüstben hosszan vitáznak,
— Már amíg a gyertyában tart, —
S mindig ugyanaz vitájuk vége:
Összecívódva, szent lázban égve
Átkozzák s áldják a magyart!

Vályi Nagy Géza*

* Az 1919. évi kommunizmus idejéből. — A „Petőfi Társaság” 1921. évi Grünwald-díját kapta.